

# SYDOSTASIEN I BRAND

*Av kapten HANS PLOGVALL*

Det revolutionära kriget i Sydvietnam nådde i början av augusti en kritisk punkt. USA:s flotta angrep på internationellt vatten av nordvietnamesiska torpedbåtar, och USA svarade genom att låta sitt flygvapen bomba hamnar i Nordvietnam. Kriget, som under tio år haft formen av ett visserligen allt intensivare men dock enbart gerillakrig i Sydvietnam, klev med ens upp ett pinnhål, om inte två, på den s. k. eskalationsstege som militärteoretikerna så ivrigt diskuterat under det gångna decenniet, men hittills inte fått se bestigen i praktiken (utom i höstkampanjen 1962 mellan Indien och Kina).

Den enda rimliga förklaringen till de nordvietnamesiska torpedbåtarnas upprepade attacker på de amerikanska jagarna är att de senare upprätthöll någon form av sjöblockad, även om det skedde på internationellt vatten och därmed var mindre provocerande. Detta visar en oväntad skärpning av USA:s hållning: så sent som i juni meddelades efter Hawaji-konferensen som följde på försvarsminister McNamaras studiebesök i Sydvietnam, att någon sjöblockad inte skulle företas. Men amerikanarna

har tydligen beslutat att utnyttja det nästan absoluta sjöherravälde som 7. flottan kan utöva i farvatten till att skära av sjöförbindelsen mellan Hanoi i Nordvietnam och den kommunistiska gerillan i Sydvietnam.

Beslutet att sätta in USA:s flyg mot Nordvietnams hamnar fattades av president Johnson själv, och är med visshet det tyngsta beslut han ställts inför under sin presidenttid. Både in- och utrikespolitiska skäl medverkade säkert till att han, ställd inför alternativen "Get tough, or get out!" tvangs välja det första. Men det visar ändå tydligt att läget i Sydostasien är så allvarligt att USA vågar ta risken av ett öppet krig med Nordvietnam — och därmed också en konflikt med Kommunistkina, trots att USA denna gång, i motsats till vad fallet var i Korea, inte har FN:s auktoritet på sin sida.

Därmed hade en underjordisk motståndsrörelse av kommunistisk typ, utvecklats helt i enlighet med Mao Tse-tungs revolutionära teorier, via ett långvarigt stadium av gerilla, det "utdragna" kriget, till en direkt väpnad konflikt mellan de s. k. imperialisterna och (det

visserligen numera rämnade) socialistblocket. Tiden synes därmed vara mogen för Kina att gripa in, precis som under Korea-kriget. Men läget i Sydvietnam är betydligt mer komplicerat än det var i Korea.

Under sin patrullering utanför Nordvietnams kust rörde de amerikanska jagarna tydligen vid en livligt utnyttjad förbindelseled, och den reaktion som blev följden visar hur viktig den är. USA:s motåtgärd visar i sin tur att man — åtminstone inte på ett bra tag än — är färdig att dra sig ur spelet så som fransmännen tvangs att göra för tio år sedan. Ännu har USA inte "tappat ansiktet" i Indokina. Men nog har påfrestningarna varit stora.

Gerillakampanjen i det forna franska Indokina började nästan direkt sedan 1954 års Genève-konferens kommit fram till den nuvarande uppdelningen av området. Den började på två håll, dels i Laos, dels i Sydvietnam. Någon tvekan om att det är den gamle ärrige mäs-terrevolutionären Ho Chi Minh i Hanoi som dirigerar bådaderna har det aldrig varit; däremot har man tyckt sig märka att han i hög grad förlitat sig på understöd från Sovjet och mindre från Kina. Efter splittringen dem emellan har han, troligen tämligen ovilligt, fått följa den kinesiska kursen, men det är först under 1964 som det rapporterats att kinesisk militär i nämnvärd utsträckning varit synlig i Nordvietnam.

Redan hösten 1954 lovade Eisenhower Sydvietnams regering stöd mot subversiv verksamhet från kommunistisidan. Detta stöd har amerikanerna alltså lämnat i tio år, hela tiden med ökande insats av pengar och personal — de senare dock i princip inte krigförande — så att Sydvietnam mot slutet har kostat USA mer än 2,5 miljarder svenska kronor per år i militär hjälp. Mer än 15.000 man militär var i juni 1964 insatta som rådgivare, transportpersonal m. m. Trots en så massiv insats på ett så litet hörn av jordklotet har framgångarna uteblivit. I själva verket har kriget stadigt gått bakåt.

USA har inte bara förlorat omkring 250 döda och nära tusen sårade, samt de nästan astronomiska summor som lagts ner på militär u-hjälp till Sydvietnam, man har också successivt förlorat mark i gerillakriget. Till en del har detta berott på landets regim. Amerikanerna lierade sig med sedvanlig sömngångaraktig säkerhet med en lokal reaktionär regering av tvivelaktigt militärt och administrativt värde, präglad av en betryggande grad av korruption, som dessutom tycks ha saknat all levande kontakt med folkets flertal. Denna regim, Diem, med "Draklady" och allt, är visserligen nu störtad, och dess efterföljare har inlett sin tillvaro med vissa populära reformer som att återinföra månggiftet m. m., men några militära framgångar har den sannerligen inte förmått



åstadkomma. Kriget har gått stadig bakåt, och sommaren 1964 har markerat de allvarligaste bakslagen hittills.

Kommunistgerillan behärskar nu en mycket stor del av Sydvietnam. Totalt herravälde har den kanske bara i vissa byar i de otillgängliga bergstrakterna i norr och i några lika svåråtkomliga byar i Mekongdeltat i söder. Men det är uppenbart att den gjort stora framsteg med att vinna lantbefolkningens stöd även på andra håll. Detta stöd lämnas kanske utan entusiasm eller t. o. m. motvilligt, men med användning av de traditionella revolutionära metoderna, terrormord på motståndare och belöning åt agenter och infiltration överallt har gerillan arbetat sig upp i överläge i det psykologiska kriget på landsbygden. Regeringstrupperna, trots bättre beväpning och utbildning, amerikanskt stöd och amerikanska officerare som rådgivare, behärskar f. n. inte mer än städerna och den mark de beträder där utanför.

Hur har ett sådant läge kunnat uppstå?

Gerillan har den stora fördelen att inte behöva följa några regler för sin krigföring. Krypskytten förvandlar sig till risodlare genom att gömma geväret. Mer militärt betonade gerillaförband som blir hårt ansatta, försvinner in på det neutrala Kambodjas område, eller in i Laos, eller tillbaka till Nordvietnam. Därifrån kommer också ledare, vapen, underhåll, propagan-

damaterial och — sedan våren 1964 utbildade soldater. Det har på sista tiden konstaterats att reguljära soldater från Nordvietnams armé i allt större utsträckning sätts in i gerillaförbanden.

I dessa ingår, förutom lokalt rekryterade "fritidsgerilla", en del tidigare flyktingar från Sydvietnam, som återvänt till sina hemtrakter efter revolutionär utbildning i Ho Chi Minhs regi, samt slutligen vissa militärt organiserade stöttrupper. Det är i de senare som soldater från Nordvietnams armé är insatta, ibland till mer än halva styrkan av förbandet. Gerillan får alltså ett ständigt styrketillskott från norr, framförallt från vissa byar i Laos, som utgör regelrätta kommunistiska basläger (vilket knappast kan sägas vara i överensstämmelse med 1962 års Genèveavtal om Laos' neutralisering!).

Sydvietnams regering, däremot, måste iaktta gränserna. Regeringstrupperna har visserligen hittills haft förmånen av att disponera amerikanskt transportflyg och helikoptrar, men har inte kunnat sätta in sitt eget flyg mot de kommunistiska baserna alldeles utanför gränserna. På sistone har också kommunisterna börjat få helikoptrar, troligen av rysk tillverkning, men möjligen tillhörande Kinas armé. Regeringstrupperna har också visat sig ganska obenägna att slåss. De trivs av förklarliga skäl bättre i garnisonsstäder, där den amerikanska dollarhjälpen mate-

realiserar sig på ett behagligt sätt, än ute på blöta risfält och djungler, där gerillan lurar i bakhåll.

Rebellernas ökade styrka och självförtroende har tagit sig uttryck bl. a. i ett stort upplagt och framgångsrikt anfall mot staden Nam Dong nära kusten i norra Sydvietnam, försvarad av starka regeringsförband. Motåtgärderna från sydvietnamesisk-amerikansk sida har blivit — utan tvivel inspirerade av USA:s förre ÖB, general Maxwell Taylor, som nu utnämnts till ambassadör i Saigon med främsta uppgift att samordna USA:s hittills ganska splittrade understöd — att försöka skära av gerillans underhållslinjer.

Dessa är tre: längs Mekong-floden, vidare över den oländiga s. k. Ho Chi Minh-stigen i en stor båge från Nordvietnam över Laos med den viktiga basen Tchepone, och slutligen längs kusten. Det är Ho Chi Minh-stigen som nu kompletteras med helikopter till Laos-baserna. In över Sydvietnams luftrum vågar sig Nordvietnams helikoptrar inte. Mekong är utan tvivel en lång och långsam underhållslinje: kan man skära av de övriga två är det möjligt att detta öppnar en chans att komma tillrätta med gerillan. Så har uppenbarligen amerikanska rådgivare i Saigon resonerat.

Men det blev alltså på detta stadium av kriget som Nordvietnam trampade över och angrep USA:s flotta direkt. Den amerikanska motåtgärden — som under varje

annan tidsperiod än våra dagars, efter Koreakrigets slut, skulle betytt öppet krig — har mera prägel av engångsrepressalie än av ändrad "krigsnivå". Det som är mer oroande är den rapporterade förekomsten av kinesiska trupper i Nordvietnam. Om dessa sätts in, även i form av "frivilligförband", betyder det att kriget i Sydostasien får en betydligt mer elakartad prägel än tidigare.

För första gången har emellertid nu FN:s säkerhetsråd blandats in i den sydvietnamesiska affären. Och eftersom allt tyder på att Sovjet med största ovilja skulle se att konflikten i Sydostasien når upp till en allvarligare nivå, kan man räkna med energiska strävanden från flera håll att betrakta det skedda som en låt vara oroande engångsföreteelse. På kommunistiskt håll får man väl nöja sig med att notera den triumfen att imperialismen ännu en gång har visat sitt rätta ansikte — även om man samtidigt måste svälja förtretet över att dess "papperstiger" fått visa klorna över Nordvietnam.

de Gaulles nyligen framförda förslag om en 14-nationerskonferens om Sydvietnam kan med det inträffade ha fått en ny aktualitet. Man kan visserligen inte säga att den föregående konferensen av detta slag, den om Laos 1962, var någon odelad succés. Konferensen avlöpte för all del lyckligt och resulterade i avtalet om Laos' neutralisering, men resultatet har som be-

kant inte blivit att avtalet hållits. Tvärtom har det brutits på de flesta punkter. I Laos pågår då och då uppflammande strider mellan Pathet Lao och fallskärmsjägareöversten Kong Les neutralistiska styrkor. De senare har nästan helt fördrivits från den s. k. Krukslätten, och torde f. n. göra gemensam sak med högerfalangens trupper. Det mesta i Laos är dock tämligen förvirrat — med säkerhet kan dock sägas att Genève-avtalet inte har hållits från kommunistisk sida. Pathet Laos revolutionära offensiv fortsätter planenligt, livligt understödd från Nordvietnam. Den viktigaste orsaken är att den utgör ett flankskydd för offensiven i Sydvietnam.

Allt talar sålunda för fortsatt kommunistisk infiltration i Sydostasien, en energiskt bedriven subversiv krigföring, som ibland, när motståndet blir tillräckligt bestämt, inte blir mer än ett psykologiskt krig, men på andra håll, där utsikterna verkar lovande, kan flamma upp till en riktigt hotande gräsbrand. Det är inte bara i Sydvietnam och Laos aktiviteten pågår: det är lika mycket i Burma och i Assam i nordöstra Indien. Och sneda blickar riktas stundom mot Thailand och Kambodja, om man får tro indierna, som publicerat en kommunistkinesisk karta över Storkina. Där finns alla de nämnda länderna inom Kinas gränser, så som läget var före det kejsarliga Kinas svaghetsperiod och imperia-

lismens och kolonialismens expansionstid.

Men även om Sydvietnam står som en av de första punkterna på Kinas revolutionära program kan det alltså dröja en tid ännu innan frukten är mogen. USA får några år till på sig att försöka dämna upp den kommunistiska flodvågen, efter tio år av misslyckade försök. Ännu har amerikanarna en möjlighet att lära sig att en revolutionär rörelse inte kan bekämpas med enbart dollar och flygbomber, att ett krig av den typ som nu pågår i Laos och Sydvietnam inte främst är en strid om baser, landområden och gränser utan lika mycket en kamp om människors sinnen. Det är inte helt omöjligt att de redan har börjat komma underfund med det; i Sydvietnam är f. n. insatta omkring 1.000 man Special Forces, antigerillastyrkor av jägarkaraktär vilkas huvuduppgift är att organisera och träna små lokala enheter som skall bekämpa kommunistgerillan.

Men vad kan 1.000 man göra i ett land av Sveriges storlek?

Den amerikanska hjälpen till Sydvietnam hämmas i sin effekt av att den är så amerikansk: det är dollarhjälp som, i den mån den undgår att kanaliseras av effektiv orientalisk korrruption, stannar i städerna, det är vapen som uppenbarligen inte används på rätt sätt av regeringstrupperna, det är rådgivare som visserligen finns ute bland trupperna men som inte har

någon beslutanderätt och som dessutom reser hem efter ett år när de har börjat lära sig jobbet, och det är slutligen ett civilt hjälpprogram som inte nämnvärt når ut till folket.

Militärt sett hämmas amerikana av sina strategiska grundsatser. De har att kämpa med sin egen övertygelse, rotfäst under frihetskrig, indianstrider och inbördeskrig och ytterligare bestyrkt under två världskrig, att krig betyder att slå ihjäl, och att effektiv krigföring är att slå ihjäl och slå sönder så grundligt som möjligt, ända tills motståndaren kapitulerar. Det är en doktrin som sannerligen inte går att tillämpa i Sydostasien.

Ordföranden i senatens utrikesutskott, senator J. W. Fulbright, har i en just utkommen bok konstaterat att det finns tre alternativ för USA i Sydvietnam: Det första är att fortsätta antigerillakriget inom Sydvietnams gränser. Det andra

är att försöka "neutralisera" området, både Nord- och Sydvietnam. Det tredje är att föra kriget över gränsen till Nordvietnam.

Att USA inte är berett att ta till det tredje alternativet annat än i en svårartad kris, har visats av att bombningarna i Nordvietnam har fått så tydlig karaktär av engångsrepressalie. Fulbright är också rätt pessimistisk inför tanken på neutralisering, inte bara på grund av erfarenheterna i Laos. Senatorn tror knappast att man kan förhandla sig till det som man misslyckats att uppnå med vapenmakt.

Vad som återstår är alltså perspektivet av ett fortsatt gerillakrig, utdraget, nötande och innebärande fortsatt lidande och otrygghet för Sydvietnams olyckliga befolkning, och uppenbarligen medförande mycket ringa prestige och synnerligen små möjligheter till slutlig framgång för USA och den fria världen.